

अथ अभिज्ञानशकुन्तलम् !

प्रथमोऽङ्कः।

या सृष्टिः रूढुराद्या वहति विधिहुतं या हविर्या च होत्री
ये द्वे कालं विधत्तः श्रुतिविषयगुणा या स्थिता व्याप्य विश्वम् ।
यामाहुः सर्वबीजप्रकृतिरिति यया प्राणिनः प्राणवन्तः
प्रत्यक्षाभिः प्रपन्नस्तनुभिरवतु वस्ताभिरष्टाभिरीशः ॥१॥

(नान्द्यन्ते)

सूत्रधारः—(नेपथ्याभिमुखमवलोक्य ।) आर्ये, यदि नेपथ्यविधानमवसितम्-
तहीतस्तावदागम्यताम् ।

(प्रविश्य)

नटी—आर्यपुत्र इयमस्मि । (अज्जउत्त इयं हि ।)

सूत्रधारः—आर्ये अभिरूपभुयिष्ठा परिषदियम् । अद्य खलु कालिदासग्रथितवस्तुना
भिज्ञानशकुन्तलनामधेयेन नवेन नाटकेनोपस्थातव्यमस्माभिः । तत्प्रतिपात्रमाधीयतां
यत्नः ।

नटी—सुविहितप्रयोगतयार्यस्य न किमपि परिहास्यते ।

(सुविहिदप्पओअदाए अज्जस्स ण किं वि परिहाइस्सदि ।)

सूत्रधारः—आर्ये कथयामि ते भूतार्थम् ।

आ परितोषाद्विदुषां न साधु मन्ये प्रयोगविज्ञानम् ।

बलवदपि शिक्षितानामात्मन्यप्रत्ययं चेतः ॥२॥

नटी—आर्य एवमेतत् । अनन्तरकरणीयमार्य आज्ञापयतु ।

(अज्ज एवं एदम् । अणन्तकरणिज्जं अज्जो आणवेदु ।)

सूत्रधारः—किमन्यदस्याः परिषदः श्रुतिप्रसादनतः । तदिममेव तावदचिरप्रवृत्त-
मुपभोगक्षभं ग्रीष्मसमयमधिकृत्य गीयताम् । संप्रति हि

॥ অভিজ্ঞান - শকুন্তলম্ ॥

যাঁরা অভিনয়ে অংশগ্রহণ করেছেন

পুরুষ

(১) এঁরা সকলেই সংস্কৃতভাষী :

সূত্রধার	—	সংস্কৃত নাটকের প্রয়োগকর্তা।
দুয্যন্ত	—	নায়ক, হস্তিনাপুরের রাজা।
বাতায়ন	—	রাজার কঞ্চুকী।
সোমরাত	—	দুয্যন্তের পুরোহিত
মাতলি	—	দেবরাজ ইন্দ্রের রথের সারথি।
কাশ্যপ (কণ্ঠ)	—	কুলপতি, শকুন্তলার পালকপিতা।

১. শার্ঙ্গরব	}	— মহর্ষি কণ্ঠের শিষ্যগণ।
২. শার দ্বত		
৩. বৈখানস		
৪. গৌতম		
৫. নারদ		
৬. হারীত		

মারীচ — দিব্যঋষি, দেবতা ও অসুরের পিতা।

গালব — ভগবান মারীচের শিষ্য।

রাজার সারথি, সেনাপতি, ঋষি বালক দ্বয়, বৈতালিকদ্বয়, যজমান শিষ্য।

(২) যাঁরা উচ্চশ্রেণীর প্রাকৃতভাষায় কথা বলেন :

সর্বদমন (ভরত) — দুয্যন্ত ও শকুন্তলার শিশুপুত্র।

মাধব্য — রাজার বয়স্য, বিদূষক।

রৈবতক — রাজার প্রতিহারী।

করভক — রাজমাতার বার্তাবহ।

মিত্রাবসু (শ্যালক) — আরক্ষপ্রধান (রাজার শ্যালক)